

Akik a múlt század közepe-táján születtek, jól emlékezhetnek még az akkor ügyeletes vicclap, a Füles szinte valamennyi számában megjelentetett elmés kis rajzos fejtörőkre. Két izgalmas rajz volt itt egymás mellé téve, melyek úgy hasonlítottak egymásra, mint egyik tojás a másikra, de ha figyelmesen megvizsgáltuk, akkor bizony találhattunk közöttük eltéréseket.

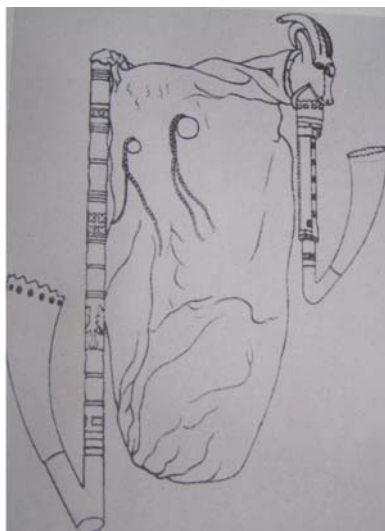
NYOLC KIS KÜLÖNBSÉG

Volt, hogy Tell Vilmos nyílvesszője az egyik képen már átfúrta az almát, míg a másikon csak éppen, hogy beleszaladt, máskor azt kellett kiszúrni, hogy a kövér néni pongyoláján kevesebb ránc van, vagy a vak ember fehér botja csak félig van festve. Örömmel vettük észre, ha a postásbácsi kézbesítette levelek közül csak az egyiken volt bélyeg, és már szinte fanyalogva pipáltuk ki azt az apró kis különbséget, hogy a macska bajszára az egyik oldalon kevesebb szőrszálat rajzolt a minden hájjal megkent, dörzsölt grafikus.

Jó dolog játszani, szórakozni, ezért örömmel fedezhetjük föl a világhálón, hogy ez az ósdi játék a képekkel, még ma is létezik.

Elég, ha annyit írunk be a képkeresőbe, hogy **magyar duda**, és máris előttünk áll a rébusz, amit érdemes itt, ezen a helyen fölidézni.

Találunk rögtön egy szép rajzot, ami Madarassy László *A Palóc duda* című írásának illusztrációja (Néprajzi Értesítő Budapest 1934, 81-88.). Ez egy múzeumi hangszer pontos, precíz ábrázolása. Jól fölismerhető rajta a faragott kecskefej ólomöntéses szájában elhelyezkedő kettős-sípszár a „bolhalyukkal”, és a jól látható öt + egy hangképző nyílással. Ezen túl, a szépen faragott, ólomdíszes bordószár a végén pipával, és a sípszár toldaléka a kisebb pipa is szépen meg van jelenítve a cakkozott szélű szarutölcsérekkel együtt. Arra is odafigyelt a művész, hogy a leszórtelenített bőrön lévő, korábban keletkezett kis lyukakba szorított kerek fagombokat is bemutassa, ami a kilyukadt tömlők szokásos foltozási módját példázza.

Természetesen a rajzon nem látható a valamikori állat jobb első láb részébe az ún. emlőbe kötött befúvócső, mivel azt a bőr takarja, csakúgy, mint a sípszáron takarásban lévő hátulsó hangnyílás, illetve az oldalt elhelyezkedő hosszúkás hangolólyuk sem. Elhihetjük azonban, hogy a magyar bőrduda mindezeket tartalmazza, így a kettős-sípszár összes hangnyílásainak száma — ezen a dudatípuson — kilenc.

A precíz, gondosan megkomponált rajz jól mutatja, hogy készítője jól felkészült, kiváló rajzoló volt, aki a bőrduda minden csínját-bínját meglehetősen ismerte.

És most jöjjön a rébusz!

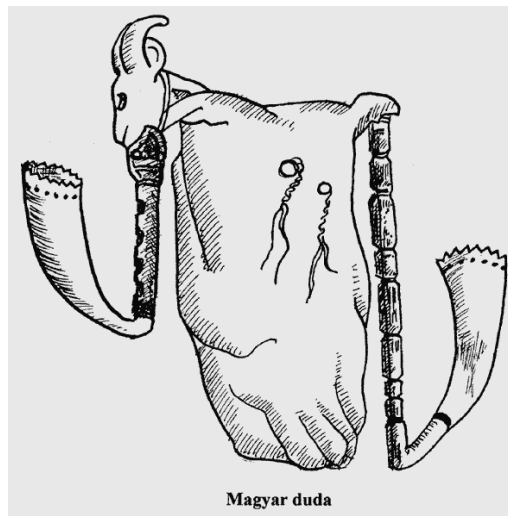
Ugyanezen az internetes oldalon egy másik rajzot is találunk, ami az iménti rajzra nagymértékben emlékeztet, csak hogy, amint az a játékban elengedhetetlen, jócskán találhatunk köztük apróbb és nagyobb különbségeket.

A finesz rajzoló egy nagy ötlettel állt elő, megfordította a rajzot, hátha nem vesszük észre. Jobb lett volna azonban, ha nem teszi, mert ezzel elárulta, hogy még soha életében nem látott magyar bőrdudát. A rajz megfordításából ugyanis a következő gondok adódnak:

Az eredeti dudán a befúvócső az állat jobb láb részébe van kötve, ami itt átvándorolt a bal láb részbe. A bordószár is ugyanúgy a balláb helyett a jobb oldalra került. Így pedig nem szokás dudálni, csak ha a bal hónalj helyett áthelyeznénk az egészet a jobb alá. Ezt még tapasztalt dudások sem igen tudnák megszokni.

A gombokkal is baj van, hiszen a kis lyukakat, amiket valami tüske szúrhatott a kecske vagy birka bőrébe a bal lapockájánál, azokat nyúzás után egyszer csak a jobb oldalon kellett befoltozni. (Az eltérések akkor is fönállnak, ha szőrével befelé fordított bőrrű dudáról van szó, ahol — természetesen — minden a visszájára fordul.)

Folytatva az apró eltérések keresését, érdemes alaposan megfigyelnünk a dudásípszár helyén rajzolt valamit is.

Az eredeti képen jól megfigyelhető a sípszár két párhuzamos csöve a látható hat lyukkal és fölöttük egy kis kiemelkedésben elhelyezett apró bolhalyukkal. Ez a jellegzetes magyar dudásípszár.

A mókamester rajzán ezzel szemben valamiféle otromba szerkezet van a faragott kecskefej szájába gyömöszölve, ami egy lapátnyélből levágott jókora darab dorongra hasonlít. Van rajta összesen négy hornyolásféle bemélyítés, ami leginkább egy törökkori jatagán jól megtermett markolatának vélhető.

Ilyen sípszárat magyar dudán élő ember még nem látott. A hornyolás egyébként ismeretlen díszítésmód a magyar dudakészítők hagyományában, arra inkább a bunyevácoknál, vagy a dél-albán szkipetároknál bukkanunk.

Nem érdemes tovább keresgelnünk, itt annyi a hiba, mint rostán a lyuk, az arányok rosszak, a bordószár majd olyan rövid, mint a sípszár, a pipák alakja lehetetlen, talán egyedül a két fagombot sikerült valóságúen ábrázolnia a vicces rébuszgyártónak, mint a magyar bőrduda legjellemzőbb ismervét.

Ha ez játék, akkor gyenge, a különbségeket egy kisovodás is rögtön felsorolja.

De ha nem, akkor mi lehetett a célja vajon az eredeti rajz alapján készített hitvány paródia közzétételének?

Talán hamisítási szándék húzódik meg a háttérben. Azt akarja elhitetni valaki a nagyvilággal, hogy az európai dudás népek legtöbbje által méltán irigyelt magyar duda sípszára egy négylyukú sodrófadarab? A kép alá tett szöveg mindenesetre ezt mutatja.

Ez azonban nem valószínű. Ahhoz ez a produkció túl silány.

Inkább azt kell gondolnunk, hogy egy önjelölt zsenivel van dolgunk, aki ki akar törni a puszta másolás lealacsonyító világából és egyéni, sajátos látásmódjával a magasabb művészetek világába igyekszik röpíteni az együgyű hangszert.

A baj csak az, hogy ez nem sikerül neki.

Nem géniusszal van itt dolgunk ugyanis, hanem egy magamutogató, félművelt dilettánssal, aki elhitte a nagymamának, vagy a szomszéd néninek, hogy született tehetség, és az életét erre a tévedésre alapozta.

Jól járt azonban ezáltal, mert nem szignálta ezt a „remekművet”, így nevét nem tudjuk közzétenni.

Csak így, név nélkül mosolygunk a szerencsétlenen...